

Participatie en de Omgevingswet

Raadswerkgroep Gemeente Oss

Roel Lauwerier
Arjan Loesink

2 december 2020

Programma

19.00	Welkom en opening
19.10	Algemeen kader: introductie participatie binnen de Omgevingswet
19.25	Kort terughalen: participatie bij initiatieven van inwoners
19.45	Gemeente als (mede) initiatiefnemer: lessen over participatie van andere gemeenten
20.00	Gesprek aan de hand van dilemma's en keuzes
21.00	Wrap up en afsluiting

Uitgangspunten bij participatie Omgevingswet

- › Participatieve aanpak
- › Inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden
- › Gebaseerd op vertrouwen
- › Omgevingswet regelt het **wat**, niet het **hoe**

Participatie & de Omgevingswet: 3 aspecten

- Participatie door inwoners bij het opstellen van instrumenten Omgevingswet (visie, programma, plan, projectbesluit);
- Regels en voorwaarden rondom participatie bij initiatieven van inwoners (Oss: handleiding omgevingsdialoog);
- Participatie door inwoners bij ruimtelijke ontwikkelingen/initiatieven door de gemeente (2^e deel van vanavond);

Participatie door inwoners bij het opstellen van instrumenten Omgevingswet

Participatie door bevoegd gezag

Omgevingsvisie

Programma

motiveringsplicht

Omgevingsplan

**Kennisgeving
voornemen**

motiveringsplicht

Projectbesluit

**kennisgeving
voornemen**

**kennisgeving
participatie**

motiveringsplicht

Uitbreiding motiveringsplicht: Gemeente stelt participatiebeleid op (bijvoorbeeld hoe te zorgen dat het democratisch is) en geeft aan hoe het hier zelf aan voldaan heeft.

Participatie bij omgevingsvisie en -plan

- > Vroegtijdige participatie tijdens de uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure
- > Geen voorgeschreven vorm, maar afgestemd op het type omgevingsvisie of -plan dat voor ligt
- > Verplichte kennisgeving over de participatie bij het omgevingsplan
- > Verplichte motivering over de gedane participatie bij omgevingsvisie en -plan
- > Na ontwerp volgt formele procedure van zienswijzen
- > Het bevoegd gezag kan het participatietraject formeel vastleggen in een participatienota of -verordening

Regels en voorwaarden rondom participatie bij initiatieven van inwoners

Participatie door de initiatiefnemer: aanvraagvereiste

- › Stimuleren van de initiatiefnemer om participatie te organiseren (amendement De Vries, 2015)
- › Strekking aanvraagvereiste:
 - Aangeven **OF** burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding van de aanvraag zijn betrokken
 - Indien ja, verstrekt de aanvrager bij de aanvraag gegevens over **HOE** zij zijn betrokken en **WAT** de resultaten daarvan zijn
- › Verantwoordelijkheid initiatiefnemer om een adequate vorm te kiezen voor participatie
- › Nee is geen grond van weigering

Omgevingsvergunning

Het verplichten van participatie in door de gemeenteraad aangewezen gevallen

- › De gemeenteraad kan "*gevallen van*" buitenplanse omgevingsplanactiviteiten aanwijzen waarbij participatie verplicht is
- › Dit geldt alleen als het college van burgemeester en wethouders bevoegd gezag is
- › Voor die gevallen waarin de participatie is verplicht, moet de aanvrager aantonen dat hij participatie heeft gedaan

Hoe zit het met participatie en de rol van de gemeenteraad bij vergunningen?

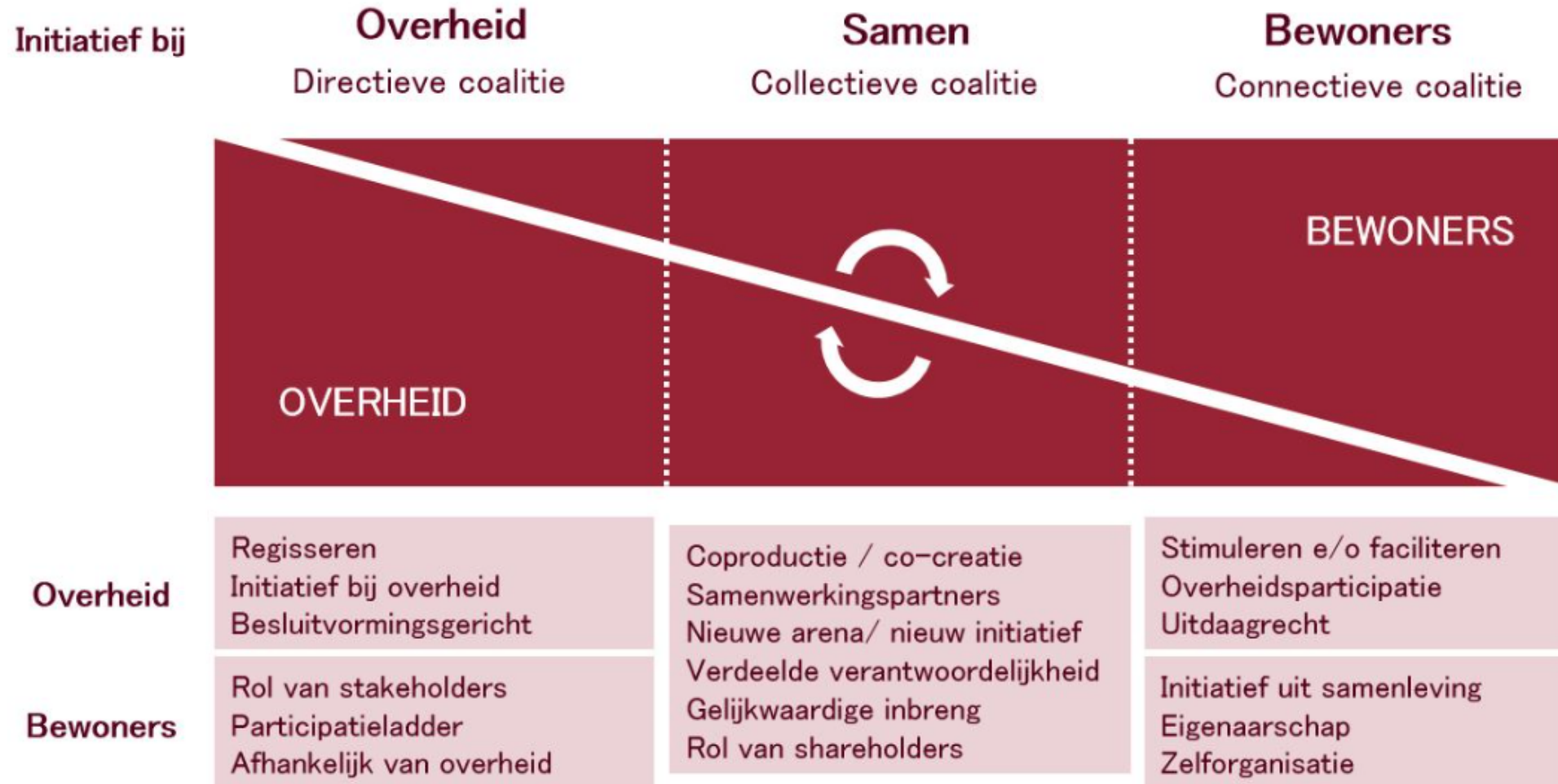
- > Momenten van invloed:
 - De raad kan vooraf een lijst opstellen van gevallen van buitenplanse activiteiten waarvoor een participatieplicht geldt
 - De raad kan het college adviseren om de uitgebreide procedure met zienswijzen van toepassing te verklaren bij aanvragen waarbij sprake is van zwaarwegende gevallen of meerdere belanghebbenden
- > Controle op de kwaliteit van het besluitvormingsproces door:
 - Gelijke (informatie-)uitgangspositie van alle belanghebbenden
 - Voldoende weging van participatie bij integrale besluitvorming

Participatie bij initiatieven van inwoners

*Maarten Bastet over de handleiding
Omgevingsdialoog*

Gemeente als (mede)
initiatiefnemer
lessen over participatie

Kies bewust voor een participatievorm

Participatieladder

Participatie vanuit principes (Almere)

- **Participatie is vanzelfsprekend**

bij ingrepen of besluiten van de gemeente die invloed hebben op de leefomgeving, stellen medewerkers, raads- en collegeleden (de gemeente) zich altijd de vraag of en op welke manier de bewoners geïnformeerd dan wel betrokken worden en handelen daar vervolgens ook naar. Wanneer anderen een initiatief starten met effect op de leefomgeving, ligt beantwoording van die vraag bij hen.

- **Participatie verloopt transparant**

bij dergelijke ingrepen of besluiten geeft de gemeente of geven andere initiatiefnemers duidelijk aan wat in welke fase de beoogde participatieruimte is van (andere) betrokkenen.

- **Participatie gaat vergezeld van goede communicatie**

bij dergelijke ingrepen of besluiten zet de gemeente zich maximaal in om de informatie aansprekend en uitnodigend over te brengen en – afhankelijk van de gekozen participatievorm - kennis te nemen van de ideeën, wensen en behoeften van de bewoners die effect(en) verwachten van deze ingrepen of besluiten. Wanneer anderen een initiatief starten met effect op de leefomgeving, berust de verantwoordelijkheid voor een goede communicatie bij deze initiatiefnemer(s), desgewenst kan de gemeente hierover adviseren.

- **Participatie wordt steekproefsgewijs geëvalueerd**

door zorgvuldig terug te kijken op de eigen handelswijze en de hiermee in gang gezette processen, kan de gemeente de eigen rol bij participatie blijven verbeteren. Datzelfde geldt voor andere initiatiefnemers.

Overwegingen bij het bepalen van de participatievorm

Bijvoorbeeld:

- Hoeveel beïnvloedingsruimte is er en wil je geven?
- Wat is het commitment: ambtelijk, college en raad?
- Wat is de bereidheid van potentiële deelnemers? Lukt het om een goede vertegenwoordiging bij de participatie te betrekken of is dat niet nodig?
- Wat is de noodzaak/meerwaarde van participatie?
- Zijn organisatorische randvoorwaarden op orde: geld, tijd, capaciteit en ervaring van het projectteam met participatie?

Het venijn zit in de start

- Wil je kaders meegeven? Bijvoorbeeld t.a.v.
 - Financiën
 - Inhoud
 - Proces
- Stel dan kaders vast aan de voorkant en niet toetsend achteraf bij besluitvorming over de resultaten van de participatie.
- Expliciteer ook vooraf het doel en de intentie van de participatie.
- En bespreek met elkaar hoe de participatie wordt afgerond en wat je gaat doen met de resultaten van de participatie.
- Welke keuzes je ook maakt, het moeten de keuzes zijn van raad, college en organisatie.

Artikel 5 Besluitvorming participatieproces

1. Het bestuursorgaan maakt voorafgaand aan de start van het participatieproces bekend op welke wijze de gemeente zal omgaan met de uitkomsten van het participatieproces en op welke wijze de besluitvorming zal plaatsvinden en kiest daarbij uit de volgende mogelijkheden:
 - a. De raad neemt kennis van de uitkomsten van het participatietraject en zal nader afwegen of en in welke mate deze kunnen worden meegenomen in de politieke besluitvorming
 - b. De raad beschouwt de adviezen en conclusies uit het participatietraject als een zwaarwegend uitgangspunt bij politieke besluitvorming.
 - c. De raad neemt de adviezen en conclusies uit het participatietraject over mits deze passen binnen de vooraf gestelde inhoudelijke, financiële en procedurele kaders.
 - d. Gemeente, bewoners en betrokken organisaties treden in nader overleg teneinde de uitkomsten van het participatieproces om te zetten in een convenant of samenwerkingsovereenkomst waarin zij de gemaakte afspraken vastleggen.

Gemeente als mede-initiatiefnemer

- Weet je gezamenlijk aan de voorkant welke rol de gemeente heeft bij en binnen de ontwikkeling/het initiatief?
 - Vanuit grondpositie
 - Vanuit (gelijkwaardige) ontwikkelende/uitvoerende partner
 - Vanuit betrokken (zwaarwegend) publiek belang (beschermen of realiseren)
 - ...
 - ...
- Bepaal vooraf welke gemeentelijke rol past ten aanzien van het participatieproces.

Enkele noties ter afronding

- Participatie hoeft niet te leiden tot brede consensus.
- Let op voor participatie als politieke vluchtheuvel.
- Ben je bereid van je eigen stokpaardjes af te stappen? Dat geldt zowel voor raad, college als ambtenaren.
- Participatie is geen alternatief voor of vervanging van juridische procedures (bezwaar en beroep).
- Kaderstelling op twee niveaus: over participatie in het algemeen en over participatie bij concrete initiatieven en projecten.
- Participatie betekent vaak niet minder, maar meer werk.
- Participatie vergt van organisatie, college en raad aanpassing en vaardigheden.
- Evaluer en leer samen.

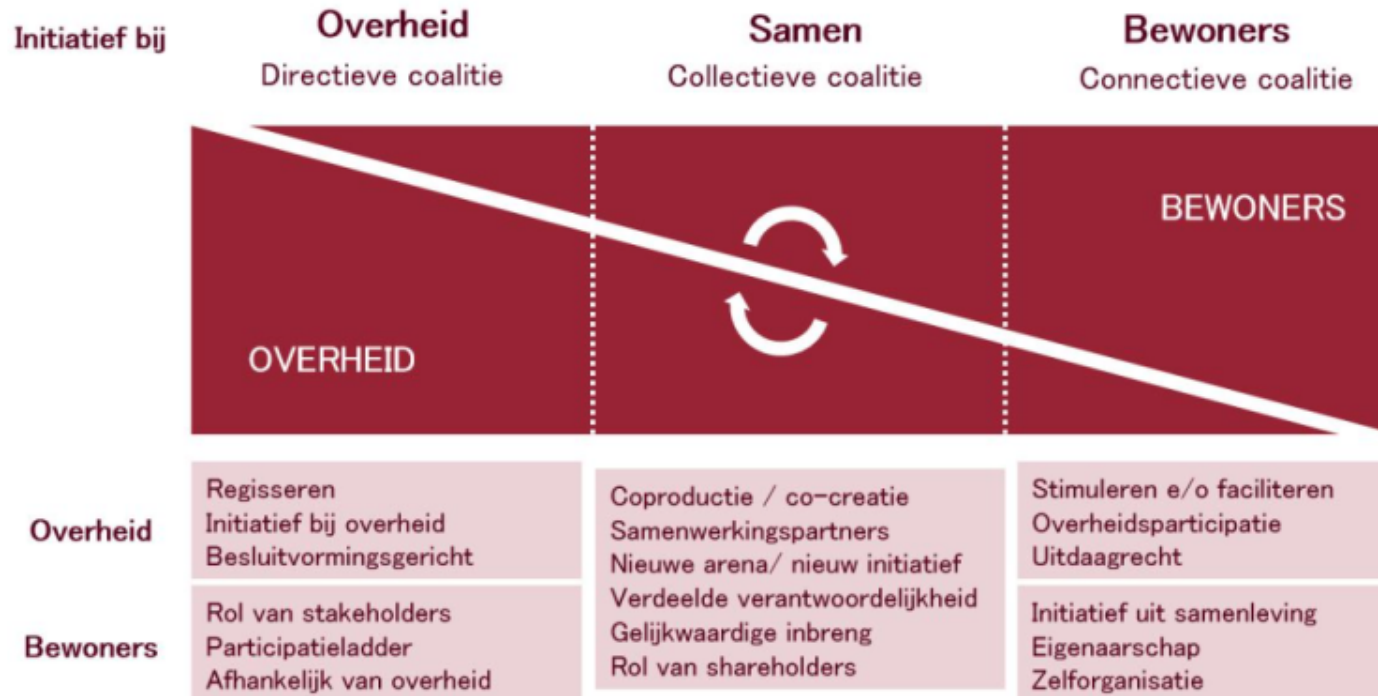
Vragen, dilemma's en keuzes

in deelgroepen naar de snackbar

Participatievorm

- Zie je nog andere participatievormen?
- Kun je per trede op de participatieladder een voorbeeld noemen die eerder is gehanteerd?
- Kun je toekomstige initiatieven/projecten noemen waarbij je een bepaalde trede op de participatieladder zou willen hanteren en, zo ja, waarom?
- Heb je ook een voorbeeld waarbij je het initiatief helemaal bij de bewoners wilt laten?

	<u>Meebeslissen</u>
	<u>Coproduceren</u>
	<u>Adviseren</u>
	<u>Raadplegen</u>
<u>Informeren</u>	

Durf je los te laten?

***Wat is een voorbeeld van een stokpaardje dat je los zou kunnen laten (of al een keer hebt losgelaten) bij een participatieproces?
Dit geldt zowel voor raadsleden, collegeleden als ambtenaren.***

Kaderstelling – casus De Nieuwe Wijk

Op welke aspecten zou kaderstelling nodig zijn en aan welke kaderstelling denk je dan?

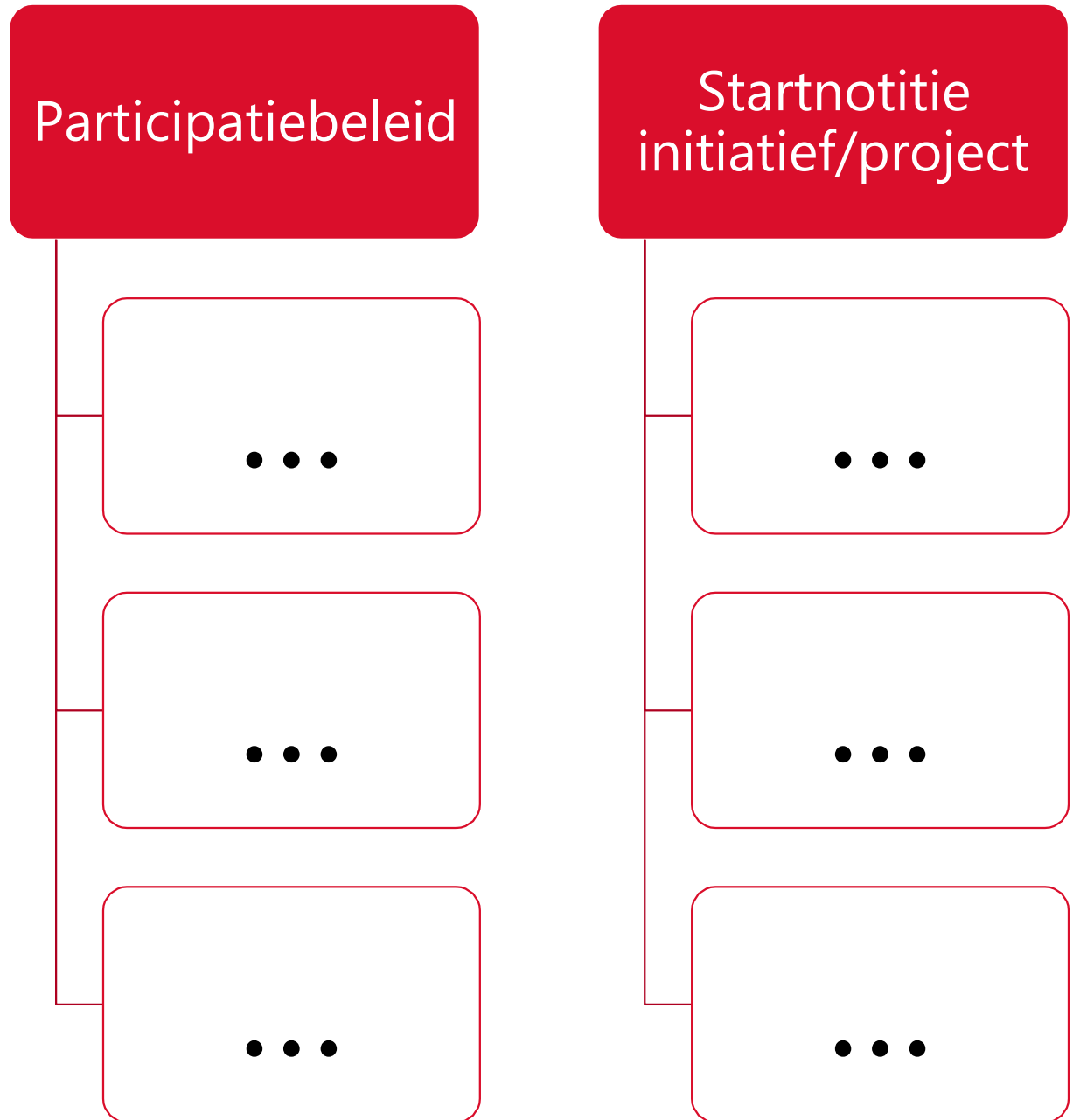
Financieel	Proces	Inhoud	...
...	...	...	...
...	...	...	...
...	...	...	...

Wanneer geen of beperkt participatie?

Waarom zou je participatie niet of beperkt (alleen informeren of maximaal raadplegen) willen inzetten?

Inhoud kaderstelling

- Welke aspecten moeten in het participatiebeleid een plek krijgen?
- Welke aspecten moeten in de startnotitie van een project/initiatief een plek krijgen t.a.v. participatie?

Wat vergt participatie van jou?

Wat zou jij als raadslid, wethouder of ambtenaar meer of anders moeten doen of organiseren om participatie te kunnen laten slagen?

Dilemma's – kies en bespreek

Participatie is van de raad

Participatie is van raad, college en organisatie

Participatie moet leiden tot consensus

Participatie hoeft niet te leiden tot consensus

Bij participatie moet de vertegenwoordiging van alle belanghebbenden zijn geborgd

Bij participatie hoeven niet alle belanghebbenden te zijn vertegenwoordigd.

Als we als gemeente niets concreet ontwikkelen of (laten) bouwen, moeten we geen rol vervullen bij de participatie.

Zelfs als we als gemeente zelf niets doen, kunnen er redenen zijn om als gemeente een rol te pakken bij de participatie

Dilemma's – kies en bespreek

Ik ben bereid te investeren in participatie.

Ik ben niet bereid te investeren in participatie.

Als raad, college en organisatie zijn we klaar om participatie serieus op te pakken.

Als raad, college en organisatie zijn we niet klaar om participatie serieus op te pakken.

Ik zie het resultaat van een participatieproces als een advies aan de gemeente.

Als gemeente hebben we het resultaat van een participatieproces over te nemen.

TwynstraGudde adviseert overheid en bedrijfsleven op veel van de grote en urgente thema's van deze tijd. Denk aan veiligheid, diversiteit, mobiliteit, duurzaamheid, energie, financiën en gezondheid. We bieden onze opdrachtgevers unieke, werkbare oplossingen en brengen complexe projecten en programma's tot een goed einde. Iets creëren van blijvende waarde, daar gaan we voor. Daardoor hebben we een directe impact op (toekomstige) maatschappelijke en economische ontwikkelingen. En dus een grote impact op morgen.